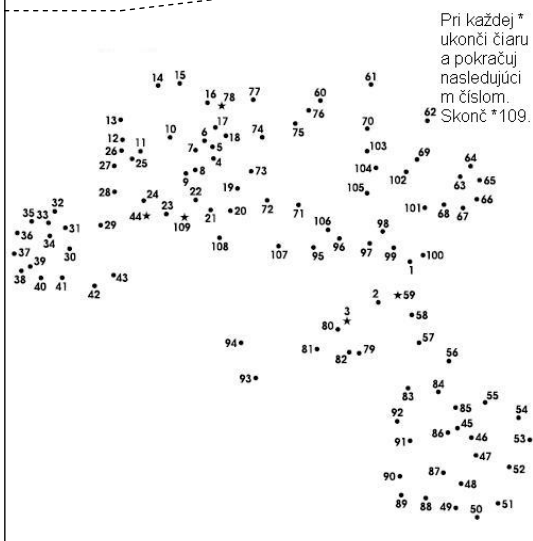

Radar

Preložte 3 zápalky tak, že z 3 trojuholníkov vytvoríte 3 kosoštvorce.

Pospájaj:

Pilot: „Žiadam o povolenie ku štartu.“

Veža: „Sorry, ale nemáme váš letový plán. Kam letíte?“

Pilot: „Do Salzburgu, ako každý pondelok.“

Veža: „Dnes je však utorok.“

Pilot: „To je super, tak dnes máme voľno.“

Veža: „Vaša výška a pozícia?“

Pilot: „Meriam 180 a sedím vpredu vľavo.“

Veža: „Máte dostatok paliva, alebo nie?“

Pilot: „Áno.“

Veža: „Áno čo?“

Pilot: „Áno, pane“

Veža: „Oznámte nám očakávaný čas priletu.“

Pilot: „V utorok by sa mi to celkom hodilo.“

spracoval MŠ

Lad nemá rád soľ

Môžete nadvihnúť kocku ľadu v pohári vody použitím kúska nite bez toho, aby ste si namočili prsty? Skúste a uvidíte! Hovoríte, že je to nemožné? Pritom je to veľmi ľahké... ak sa trochu vyznáte v chémii.

Materiál: kocka ľadu, niť, soľ

Položte kúsok nite na povrch kocky a posypte ju trochou soli. Nie veľmi! Počítajte pomaly do desať, potom jemne potiahnite niť. A aké prekvapenie! Kocka sa nadvihne, akoby bola pripevnená k niti. Čo sa stalo? Soľ znížila teplotu tuhnutia vody (slaný roztok potrebuje na zamrznutie nižšiu teplotu).

Teda, ľad sa topí tam, kde je v kontakte so soľou. Toto umožní niti pomaly sa zaboriť do malej mláčky vody, ktorá sa vytvorila na povrchu kocky ľadu. Následkom roztopenia časti ľadu sa roztok soli zriedi a mláčka vody znovu zamrzne uväzniac kúsok nite. Hneď ako ľad dostatočne stuhne, môžete kocku nadvihnúť jednoduchým potiahnutím nite.

Je to tá istá chemická reakcia, ktorá nastáva, keď sa soľou posypajú zamrznuté cesty a chodníky. Soľ roztopí ľad znižujúc teplotu tuhnutia vody. Inak povedané, slaná voda nezamrzá pri 0°C ako normálna voda, ale pri teplote o niekoľko stupňov nižšej. Keď je ale veľká zima, soľ nemôže dostatočne znížiť teplotu tuhnutia vody, teda ľad sa v tomto prípade netopí. Preto, keď sú veľké mrazy a nechceme skončiť na zemi, musíme sa použiť niečo iné, napríklad piesok.

prevzaté: 40 ľahkých pokusov, ktoré realizujú malí deburjári spracovala ZŠ

Vydáva

Gréckokatolícka cirkev

Farnosť Povýšenia sv. Kríža, Prešov-Sekčov

Ul. Martina Benku 7, 080 01 Prešov

internet: www.grkat-sekcov.sk

e-mail: presov.sekcov@grkatpo.sk

tel.: 051/7725 540

tlač: A-print, sro., Reimanova 9, Prešov

Len pre vnútornú potrebu

Dobrovoľný príspevok: 0,10 € / 3 Sk

Nepršlo jazykovou úpravou

IV. ROČNÍK

† Farský list

Číslo 8 24. mája 2009

Gréckokatolícka cirkev, Farnosť Povýšenia sv. Kríža, Prešov-Sekčov

ROK SV. PAVLA – ZDROJE PAVLOVEJ TEOLÓGIE

Pre správne pochopenie osoby apoštola Pavla a jeho listov je potrebné dobre poznať, čo vplývalo na jeho myslenie, čo formovalo jeho osobnosť. Mohli by sme tu uvažovať o piatich činiteľoch, nie všetky z nich však majú rovnakú dôležitosť, nakoľko tu ide o zložitú kompozíciu prostredia, v ktorom vyrástol, doby, ktorá ho ovplyvnila a vlastnej skúsenosti, v ktorej všetky tieto vplyvy pretransformoval do jedinečného a stále obdivovaného posolstva.

Farizejský a židovský pôvod

Pavol bol Žid, ktorý patril ku skupine farizejov – teda tých, ktorí sa dôsledne snažili zachovávať Mojžišov zákon. Sám o sebe píše, že bol „čo sa Zákona týka, farizej, čo do horlivosti, prenasledovateľ Cirkvi, a čo do spravodlivosti založenej na Zákone, bol som bez úhony“ (porov. Flp 3,5-6). Pasáže, v ktorých po svojom obrátení reaguje Pavol proti Mojžišovmu zákonu, by nám nemali zakrývať fakt, že apoštol Pavol sa ako kresťan pozeral s hrdosťou na svoj život podľa farizejskej tradície (Flp 3,5-6; Gal 1,14; 2Kor 11,22). Pavol vo svojich listoch rozmyšľa a vyjadruje sa v starozákonných pojmoch a obrazoch. Veľmi často používa Starý zákon, ktorý výslovne cituje takmer 90-krát. Hoci Pavlov spôsob použitia Starého zákona sa často podobá použitiu u židovských autorov z Qumránu a v judaistickej literatúre, odlišuje sa od nich tým, že zväčša cituje Písmo nie v hebrejskom origináli, ale v jeho gréckom preklade tzv. Septuaginte. Akým spôsobom cituje Pavol Starý zákon?

- občas SZ text prispôsobuje, alebo dáva nový význam citovaným pasážam. (Hab 2,4 v Rim 1,17 resp. v Gal 3,11; Gen 12,7 v Gal 3,16; Ex 34,34 v 2Kor 3,17)
- alegorizuje text (Gn 16,15 a 17,16 v Gal 4,21-25)
- vytrháva ho z jeho pôvodného kontextu (Dt 25,5 v 1Kor 9,9)

Pavlovo používanie Písma, ako vidno, neladí s našimi modernými ideami o citovaní, avšak zhoduje sa s vtedajším židovským spôsobom vysvetľovania a v tomto svetle má byť aj hodnotené. Pavol nehľadá na historické a literárne súvislosti biblickej state, ktorú cituje. Na druhej strane ale pritom neuvádza text na dokázanie tvrdenia, lež na ilustráciu už vyslovenej pravdy (porov. Rim 3,10-18; 15,9-12).

Jeho židovská výchova mu pomáha pri citovaní Starého zákona, aby zdôraznil jednotu Božieho konania. Aj keď dáva do kontrastu Starý zákon s evanjeliom ako „literu“ a „ducha“ (2Kor 3,6; Rim 2,29; 7,6), napriek tomu je pre neho Starý zákon prostriedkom, cez ktorý Boh hovorí k ľuďom (1Kor 9,10; 2Kor 6,16-17; Rim 4,23; 15,4).

Grécke vzdelenie

Napriek Pavlovmu hlavne židovskému spôsobu myslenia, skutočnosti ako (1) používanie svojho rímskeho mena, (2) odvolávanie sa na grécky preklad SZ a (3) kompozícia jeho listov prezrádzajú, že sa narodil v židovskej diaspóre – teda v spoločenstve Židov, ktorí žili mimo územia Júdska v niektorom z gréckych alebo rímskych miest, kde sa hovorili grécky a latinsky. Hoci nepíše literárnou gréčtinou, jeho štýl prezrádza dobrú grécku výchovu. Aj keď nebol vychovaný ako profesionálny rečník, jeho spôsob vyjadrovania často ukazuje črty vplyvu gréckej rétoriky. V jeho listoch sa nachádza kynicko-stoický spôsob argumentácie tzv. diatriba – spôsob dôverne vedenej reči ako živej debaty s imaginárnym diskutérom vo forme otázok, námietok a odpovedí, aby názornejšie a presvedčivejšie dokázal a presadil svoju mienku (porov. napr. Rim 2,1-3.8; 6,1-19; 1Kor 6,12-13; 15,35-37). Štruktúra jeho vety je často krátka a otázky sú zvolaními. Dobré príklady tohto štýlu sú v Rim 2,1-20; 3,1-9; 9,19; 1Kor 9.

Zatiaľčo Ježišove podobenstvá odrážajú poľnohospodársky život Galiley, Pavol často používa obrazy odvodené z mestskej kultúry, zvlášť gréckej:

- používa grécke politické termíny (Flp 1,17; 3,20)

- naráža na grécke hry (Flp 2,16; 1Kor 9,24-27)
- používa grécke obchodné termíny (Flm 18)
- právnicku terminológiu (Gal 3,15; 4,1-2; Rim 7,1)
- hovorí o gréckom obchode s otrokmi (1Kor 7,22; Rim 7,14)
- o slávnostiach na počesť vládcovej návštevy (1Sol 2,19)
- rozvíja helénsku ideu „eleutherie“ – slobody (Gal 5,1.13)
- taktiež „syneidésis“ – svedomie (1Kor 8,7.10.12; 10,25-29; 2Kor 5,11; Rim 2,15)
- stoickú ideu „autarkeia“ – spokojnosť (2Kor 9,8)
- „physis“ – príroda (Rim 2,14)
- zvlášť sa helénsky slovník prejavuje v liste Filipanom: „prospiles“ – milý, „eufemos“ – dobre znejúci, „areté“ – čnosť, „epainos“ – niečo chvályhodné
- v 1Kor 15,33 cituje Menandera, Thais, fragment 218
- v 1Kor 1,28 používa filozofické vyjadrenie „ta mé onta“ – „to, čoho niet“, ktoré je podobné výrazu „ta mé onta“ pochádzajúcemu od Artemidora z Tarzu

Pozoruhodné je, že tento grécky vplyv sa nachádza skôr v jeho etických vyjadreniach, než v teologických.

Zjavenie sa Ježiša Krista Pavlovi

Pavlov život bol ovplyvnený najviac zo všetkého jeho skúsenosťou blízko Damasku a jeho vierou vo vzkrieseného Krista ako Božieho Syna. Pavol sám hovorí o tejto skúsenosti ako o zjavení Syna, ktoré mu preukázal Otec (Gal 1,16); v ňom „videl Ježiša, Pána.“ (1Kor 9,1; 1Kor 15,8). Zjavenie ukrižovaného Pána slávy (1 Kor 2,8) urobilo z Pavla-farizeja Pavla-apoštola. Rozdiel medzi touto skúsenosťou, v ktorej sa mu zjavil Kristus, a skúsenosťou oficiálnych svedkov zmŕtvychvstania (1Kor 15,5-7) bol len v tom, že jeho videnie sa stalo neskoršie. To ho kladie na rovnakú úroveň s Dvanástimi a ďalšími, ktorí videli Pána. Hovoril o tom ako o udalosti, v ktorej sa ho Ježiš „zmocnil“ (Flp 3,12) a v ktorej ho viedla „nevyhnutnosť“ hlásať evanjelium národom (1Kor 9,16; Gal 1,16b). Túto skúsenosť porovnáva s Božím stvorením svetla: „Lebo Boh, ktorý povedal: Nech z temnot zažiarí svetlo, zažiaril aj v našich srdciach na osvetlenie poznania Božej slávy v tvári Ježiša Krista.“ (2Kor 4,6). Božia láska nútila Pavla do služby Kristovi. Jeho odpoveď bola odpoveďou živej viery, v ktorej vyznal s prvotnou Cirkvou: „Ježiš je Pán!“ (1Kor 12,3; Rim 10,9; Flp 2,11). V tvorivom akte táto skúsenosť osvietila Pavlovi myseľ a dala mu vniknúť do toho, čo neskôr nazve „tajomstvo Krista“ (Ef 3,4).

Toto zjavenie (Gal 1,12.16) vstúpilo Pavlovi:

- jednotu Božieho konania pre spásu všetkých ľudí, ktoré sa ukazuje tak v Novom ako aj Starom zákone. Ako výsledok stretnutia so vzkrieseným Kristom sa Pavol nestal človekom odmietajúcim SZ. Otec, ktorý zjavil svojho Syna Pavlovi, bol ten istý Boh, ktorému ako farizej Pavol vždy slúžil. On bol Stvoriteľ, Pán dejín, Boh, ktorý neustále zachraňoval svoj ľud Izrael a ktorý dokazoval, že je verný Pán zmluvy aj napriek nevernostiam zo strany Izraela. Pavlova skúsenosť pri Damasku nezmenila jeho základný záväzok k jednému Bohu.
- Toto videnie ho naučilo spásnej hodnote smrti a zmŕtvychvstania Ježiša Mesiáša v Božom spásnom pláne. Ako žid sa aj Pavol podieľal na mesiášskych očakávaníach svojho ľudu. Ale videnie vzkrieseného Krista ho naučilo, že Boží Pomazaný už prišiel, že bol to „Ježiš, náš Pán vydaný za naše hriechy a vzkriesený pre naše ospravedlnenie.“ (Rim 4,25). Pred svojou skúsenosťou blízko Damasku Pavol isto vedel, že Ježiš z Nazareta bol ukrižovaný, „zavesený na drevo“, a preto v zmysle Dt 21,23 „prekliaty“ (porov. Gal 1,13; 3,13). Toto bol nepochybne jeden z dôvodov, prečo ako farizej neprijal Krista ako Mesiáša. Ježiš bol „pohoršením“ (1Kor 1,23), prekliaty pravým zákonom, ktorý Pavol tak horľavo zachovával. (Gal 3,13; porov. 1,14). Ale zjavenie mu dalo pochopiť hodnotu Ježišovej smrti spôsobom, ktorý nikdy predtým nečakal. S logikou, ktorú len farizej mohol oceniť, Pavol videl Krista berúceho na seba prekliatie zákona a premieňajúceho to tak, že sa stalo prostriedkom oslobodenia ľudstva od zla. Kríž, ktorý bol pohoršením pre židov, sa stal v jeho očiach „silou a Božou múdrosťou“ (1Kor 1,24). Preto pochopil, že ukrižovali „Pána slávy“ (1Kor 2,8) ako svojho vysokopostaveného Mesiáša.
- Toto zjavenie dalo Pavlovi nový pohľad na dejiny spásy. Pred stretnutím sa s Kristom Pavol videl ľudskú históriu rozdelenú do troch častí:
  1. od Adama po Mojžiša (perióda bez zákona)
  2. od Mojžiša po Mesiáša (perióda zákona)
  3. Mesiášske obdobie (perióda, keď zákon už bol naplnený).

Pre deti a všetky Božie deti

Žalm 36, Hriešnikova zloba a Božia dobrota

Katechéza Jána Pavla II. na všeobecnej audiencii pre veriacich v aule Pavla VI. 22. augusta 2001

1. Zakaždým, keď sa otvára nový deň práce a medziľudských vzťahov, sú dva základné postoje, ktoré môže zaujať každý človek: vybrať si dobro alebo ustúpiť zlu. Žalm 36, ktorý sme pred chvíľou počuli, predstavuje práve tieto dva protikladné profily. Na jednej strane je ten, čo už na svojom „lôžku“, z ktorého sa chystá vstať, tajne kuje zločinné plány, na druhej zasa naopak, je ten, ktorý hľadá Božie svetlo, „zdroj života“ (porov. v. 10). Proti priepasti bezbožného oponuje Božia dobrota, živý prameň, ktorý napája, svetlo, ktoré osvecuje veriaceho.

To sú dva typy ľudí, opísané v modlitbe žalmu, práve predneseného, ktorý Liturgia hodín nám predkladá na ranné chvály v stredu prvého týždňa.

2. Prvá podobizeň, ktorú nám predstavuje žalmista, je postava hriešnika (porov. v. 2-5). V jeho vnútri – ako hovorí hebrejský originál – je „veštbá hriechu“ (v. 2). Je to silný výraz. Vedie k myšlienke na satanské slovo, ktoré ako protiklad k Božskému slovu zaznieva v srdci a reči zbožného.

Zdá sa, ako by v ňom zlo bolo vrodené s jeho vnútornou skutočnosťou tak, že preniká navonok v slovách a skutkoch (porov. v. 3-4). Jeho dni prebiehajú tak, že volí „cesty nedobré“ a to hneď od rána, keď je ešte „na svojom lôžku“ (v. 5), až do večera, keď už usína. Táto trvalá voľba hriešnika pramení z voľného rozhodnutia, ktoré zahŕňa celé jeho bytie, a plodí smrť.

3. Ale žalmista je plne zameraný na druhý portrét, v ktorom sa chce vidieť aj on sám: na portrét človeka, ktorý hľadá Božiu tvár (porov. v. 6-13). Vytvára pravý a skutočný spev o božskej láske (porov. v. 6-11), po ktorom na záver nasleduje pokorná prosba, aby bol oslobodený od temného okúzlenia zla a bol navždy zaplavený svetlom milosti.

V tomto speve sa rozvíjajú opravdivé a vlastné litanie výrazov, ktoré oslavujú črty Božej lásky: milosť, vernosť, spravodlivosť, súd, spásu, ochrannú tónu, blahobyt, rozkoš, život, svetlo. Osobitne treba podčiarknuť štyri z týchto Božích rysov, vyjadrené hebrejskými slovami, ktoré majú intenzívnejšiu hodnotu, než ako vyznieva z prekladu do moderných jazykov.

4. Je tu predovšetkým termín *chésed*, „milosť“, čo zároveň znamená vernosť, lásku, čestnosť, neznosť. Je to jeden zo základných termínov na zvelebenie zmluvy medzi Pánom a jeho ľudom. A je význačné, že sa ozýva v žaltári až 127 rás, a to je viac než polovica prípadov, v ktorých sa opakuje toto slovo v ostatných častiach Starého zákona. Potom je tu slovo *emunah*, ktoré sa odvodzuje od tohto istého kmeňa ako amen; je to slovo viery, ktoré znamená stabilitu, istotu, neotrasiteľnú vernosť. Nasleduje *sedaqáh*, „spravodlivosť“, ktorá má význam predovšetkým spásonosný: je to sväté a prozreteľné gesto Boha, ktorý prostredníctvom svojich zásahov do dejín oslobodzuje svojho verného od zla a nespravodlivosti. Nakoniec je tu slovo *mišpát*, „súd“, ktorým Boh riadi svoje tvory, skláňa sa nad svojimi chudobnými a utláčanými a zohýna drzých a násilných.

To sú štyri teologické slová, ktoré modliaci sa opakuje vo svojom vyznaní viery, keď sa vydáva na cesty sveta v istote, že má po boku láskyplného, verného, spravodlivého Boha a Spasiteľa.

5. K rozličným titulom, ktorými žalmista velebí Boha, pripojuje žalmista dva sugestívne obrazy. Na jednej strane je to hojnosť pokrmu: tento obraz nám pripomína predovšetkým posvätnú hostinu, ktorá sa slávila v sionskom chráme s mäsom obetných zvierat. Je tu aj prameň a potok, ktorého vody napájajú nielen vysušené hrdlo, ale aj dušu (porov. v. 9-10; Ž 42, 2-3; 63, 2-6).

Pán nasycuje a napája modliaceho sa a dáva mu účasť na svojom plnom a nesmrteľnom živote.

Druhý obraz je daný symbolom svetla: „V tvojom svetle uvidíme svetlo“ (v. 10). Je to svetlo, ktoré vyžaruje ako „vodopád“, a je znamením, že Boh sa svojmu vernému zjavuje. To sa stalo Mojžišovi na vrchu Sinaj (porov. Ex 34, 29-30) a to sa stáva kresťanovi v tej miere, v akej „s odhalenou tvárou hľadá ako v zrkadle na Pánovu slávu a premieňa sa na ten istý obraz“ (porov. 2 Kor 3, 18).

V reči žalmu „vidieť svetlo Božej tváre“ znamená konkrétne sa stretnúť s Pánom v chráme, kde sa slávi liturgická modlitba a počúva Božie slovo. Aj kresťan dovršuje túto skúsenosť, keď slávi chvály Pána na začiatku dňa. Prv než sa vydá na nie vždy priamočiare cesty každodenného života.

prevzaté: www.breviar.sk spracoval MŠ

aby zmieril tamojšieho arcibiskupa s pápežom Alexandrom II. Keď sa po splnení týchto úloh vracal späť do Ríma, zomrel vo Faenze v kláštore benediktínov v noci z 22. februára 1072. Je jedným z najznámejších spisovateľov 11. storočia a jeden z najväčších reformátorov Cirkvi. Pre jeho učenosť, prísne mravy a apoštolskú horlivosť ho nazvali „druhým Hieronymom“. Za učiteľa Cirkvi bol vyhlásený 1. októbra 1828.

Katechéza: Máj - mesiac Panny Márie

V máji si osobitným spôsobom, tzv. májovými pobožnosťami uctieваме Pannu Máriu. A to aj napriek tomu, že v tomto mesiaci nie je v liturgickom kalendári nijaký väčší mariánsky sviatok. Sú v ňom iba dve nepovinné spomienky: Panny Márie Fatimskej - 13. mája a Panny Márie Pomocnice kresťanov - 24. mája (podľa rímskeho kalendára). Odkiaľ teda pochádza a k čomu nás vedie májová mariánska spiritualita?

Mesiac máj je v Cirkvi oddávna mesiacom Panny Márie. Iniciátorom mariánskeho mesiaca v modernom chápaní, čiže s pobožnosťami na každý deň, bol jezuita Dionisi svojím dielom *Mese di Maria*, vytlačenom vo Verone (Taliansko) r. 1725. Pápeži, napríklad Pius VII., Gregor XVI. a Pius IX. obdarúvali májové pobožnosti odpustkami. Pobožnosti v mesiaci máji vo svojich dokumentoch odporúčali najmä pápeži Lev XIII. a Pius XII. Pápež Pavol VI. 30.4.1965 vydal encykliku *Mense Maio*, v ktorej povzbudzuje veriaci ľud k týmto pobožnostiam, aby ich obetovali za šťastné zakončenie Koncilu a zároveň za vyprosenie pomoci na uskutočnenie koncilových ustanovení a za pokoj vo svete, keďže v tých rokoch bol ohrozený mier

V tomto roku celý mesiac máj spadá do veľkonočného obdobia. Je to časť liturgického roka, v ktorom prežívame skutočnosť smrti a zmŕtvychvstania Ježiša Krista. Oslavujeme v ňom zavŕšenie vykupiteľského poslania Božieho Syna, s ktorým je vďaka vôli nebeského Otca neodlučiteľne spojená úloha Panny Márie. A preto aj úcta k nej má svoje právoplatné miesto v tomto období. Panna Mária vo vzťahu k Ježišovi nikdy nestojí v popredí, no vždy je s ním vnútorne veľmi úzko spojená a nenahraditeľne spolupracuje s jeho poslaním. Vo Svätom písme nachádzame zmienku o nej tam, kde je to potrebné. Tak je to aj v texte o živote prvotnej Cirkvi. V Skutkoch apoštolov čítame, že po Ježišom nanebovstúpení sa apoštolí vrátili z Olivovej hory do Jeruzalema a *vystúpili do hornej siene, kde sa zdržiavali Peter a Ján, Jakub a Ondrej, Filip a Tomáš, Bartolomej a Matúš, Jakub Alfejev, Šimon Horlivec a Júda Jakubov. Títo všetci jednomyselne zotrvali na modlitbách spolu so ženami, s Ježišovou matkou Máriou a*

s jeho bratmi (Sk 1,13-14). Panna Mária teda nepovažovala po Ježišom nanebovstúpení svoju úlohu tu na zemi za skončenú. Veď tesne pred Ježišovou smrťou jej Boží Syn zveril nás všetkých. Nie je teda už len Božou matkou, ale i Matkou Cirkvi, Potešením zarmútených, Pomocnicou kresťanov... Práve preto zostáva aktívne prítomná vždy tam, kde ide o toto poslanie.

Okrem konkrétnej praktickej každodennej pomoci prvému kresťanskému spoločenstvu veriacich nikdy nechýba ani vo chvíľach spoločnej modlitby a slávenia Eucharistie. Preto je v Cirkvi už od začiatku veľmi živá prax modlitieb a pobožností k Panne Márii. V jej prítomnosti sa môžeme nielen cítiť oveľa bezpečnejšie vo všetkých krížoch života – ako pri láskavej a starostlivej matke –, ale sa od nej aj učiť umeniu modlitby, či už osobnej alebo spoločnej. Modlitbe sústredenej, pokojnej, vrúcnnej, vytrvalej a plnej bezhraničnej dôvery v Boha. V *hornej sieni* – teda vo Večeradle, kde Ježiš slávil s apoštolmi Poslednú večeru a prvú svätú omšu, bolo to miesto modlitby veriacich s Pannou Máriou. Práve tam v deň Turíc dostali Ježišom prislúbenú posilu Ducha Svätého, vďaka ktorej sa stali neohrozenými ohlasovateľmi Krista. Aj tento dar zostúpil na zem vďaka mocnému príhovoru Panny Márie uprostred zhromaždenej Cirkvi.

Ak dnes konštatujeme, že prežívame veľmi búrlivé obdobie najrôznejších premien v ľudskej spoločnosti a preto neraz i upadáme do pokušenia beznádeje a rezignácie, o to viac potrebujeme vytvárať mocné spoločenstvo živej viery a lásky. V ňom budú všetky naše modlitby a obety umocnené príhovorom našej nebeskej Matky, ktorá je aj v súčasnosti aktívne prítomná uprostred modliacej sa Cirkvi.

Aj keď je mesiac máj zvlášť zasvätený Panne Márii, neznamená to, že by sme ju mali v iných mesiacoch roka zanedbávať. Naopak, májové pobožnosti nás majú povzbudiť a obnoviť v horlivosti v tejto úcte počas celého roka. Využime teda čo najlepšie tento mesiac Panny Márie a načerpajme do svojich srdiec novú posilu pre hlbší duchovný život prostredníctvom tej, ktorú nám dobrý Boh dal za matku a sprostredkovateľku mnohých milostí.

Prípravil oMK

Skúsenosť pri Damasku ho naučila, že mesiášska doba už začala a uviedla tak novú perspektívu do dejín spásy. Predtým tak očakávaný eschaton – koniec časov – sa už začal (1Kor 10,11), hoci jeho definitívne štádium ešte len malo byť uskutočnené (ako dúfal nie vo vzdalenej budúcnosti). Mesiáš prišiel, ale ešte nie v sláve. Pavol si uvedomil, že on sám (a s ním všetci kresťania) sa nachádza v dvojitej situácii:

- situácii, v ktorej sa spätne pozeral na Kristovu smrť a zmŕtvychvstanie ako na začiatok nového veku
- situácii, v ktorej už hľadel dopredu na jeho príchod v sláve, na jeho parúzii.

Ďaleko viac ako je farizejské pozadie, alebo jeho helénske kultúrne korene, dalo Pavlovi zjavenie Ježiša, nevýslovné vniknutie do „tajomstva Krista“. To ho uschopňuje k spôsobu jeho „evanjelia“ – ohlasovať základnú blahozvesť spásy vo forme, ktorá mu bola charakteristická a vlastná. Avšak Pavol nechápal bezprostredne všetky dôsledky videnia, ktoré mu bolo poskytnuté. Ono mu dalo iba základné vniknutie, ktoré potom ovplyvnilo všetko, čo učil o Ježišovi a jeho poslaní medzi ľuďmi.

Pavol a prvotná kresťanská tradícia

Aj keď hlavnou Pavlovou inšpiráciou bolo zjavenie Ježiša Krista pri Damasku, táto udalosť nebola jediným prameňom jeho poznania o Kristovi a kresťanskom hnutí. Pavol nebol zakladateľom hnutia, ale pripojil sa k misionárskej aktivite, ktorá už bola začatá tými, ktorí boli apoštolí pred ním (Gal 1,17). Je pravdepodobné, že Pavol zdedil z prvotnej tradície Cirkvi aspoň niektoré idey o Kristovi.

Občas Pavol upozorňuje, že odovzdáva (paradidonai) to, čo dostal (paralambanein) porov. 1Kor 11,2,23; 15,1.3. Odvoláva sa tiež na zvyky cirkví (1Kor 11,16) a odporúča vernosť tradícii (1Sol 2,13; Flp 4,9; 1Kor 11,2; 15,2; Rim 6,17; 2Sol 2,15; 3,16).

Ďalší aspekt Pavlovej závislosti na prvotnej tradícii možno vidieť zo znalosti toho, čo Ježiš konal a učil. Osoba a dielo Ježiša Krista dominujú v Pavlovom živote a myslení. Pavol sa však nezmieňuje o tom, že by Ježiša poznal v jeho pozemskej službe. Nedá sa tiež povedať, že by Pavol dostal akoby filmový pohľad na túto službu pri zjavení cestou do Damasku.

Je pozoruhodné, ako málo jeho listy prezrádzajú poznanie Ježiša z Nazareta, alebo toho, čo sa o ňom spomína v evanjeliách. Jedným dôvodom je to, že Pavol písal svoje listy predtým ako evanjeliá dostali tú formu, ktorú majú dnes. Avšak pádnejším dôvodom je to, že Pavol zdôrazňoval spásne účinky Kristovho utrpenia, smrti a zmŕtvychvstania, ktoré preňho sú dôležitejšie, ako údaje o Ježišom historickom živote. Zameriava sa skôr na vrcholné udalosti z Ježišovho života ako na detaily spôsobu života, služby, osobnosti, alebo jeho poslania. Príležitostne cituje a naráža na Ježišove vyjadrenia (1Sol 4,2.15; 5,2.13.15; 1Kor 7,10-11/cf.25; 9,14; 11,23-25; 13,2; Rim 12,14.17, 13,7; 14,13.14; 16,19). Tieto narážky prezrádzajú, že Ježišove vyjadrenia už boli podávané v prvotnej Cirkvi. Tieto vyjadrenia sú Pavlom vždy podávané ako výroky „Pána“.

Apoštol Pavol sa nezaujímal o Ježiša ako o učiteľa, proroka, alebo chronologický objekt. Skôr sa zaujímal o vyvýšeného, vzkrieseného Pána, ktorý sa stal skutočným činiteľom tradície, ktorá sa rozvíjala v lone Cirkvi. Preto pripisoval „Pánovi“ to, čo v skutočnosti prevzal z prvotnej komunity.

Pavol spomína niekoľko pozoruhodných udalostí z Ježišovho života:

- bol narodený zo ženy pod zákonom (Gal 4,4)
- ustanovil Eucharistiu (1Kor 11,23)
- bol zradený (1Kor 11,23)
- bol ukrižovaný (Gal 2,20; 3,1; Flp 2,8; 1Kor 2,2.8)
- zomrel (1Kor 15,3)
- bol pochovaný (1Kor 15,4)
- vstal z mŕtvych (1Kor 15,5)
- a vystúpil na nebesia (Rim 10,6; Ef 4,9).

Avšak ani tieto udalosti neboli rozprávané kvôli nim samým alebo v spôsobe evanjelistov; naopak v súvislosti ohlasovania radostnej zvesti o tom, čo Boh vykonal skrze Ježiša Krista, ktorého potvrdil ako svojho Syna a prislúbeného Mesiáša.

Tieto skutočnosti naznačujú, že Pavol čerpal informácie z tradície prvotných cirkví (Jeruzalem, Damask, Antiochia). Jeho návšteva v Jeruzaleme, kde strávil 15 dní s apoštolom Petrom (Gal 1,18) to potvrdzuje.

Pavlova apoštolská skúsenosť

Ďalším faktorom, ktorý ovplyvňoval Pavlovu teológiu, bola jeho skúsenosť apoštola a misionára hlásajúceho evanjelium a zakladajúceho cirkvi v Malej Ázii a Európe. Ako jeho praktická skúsenosť a konkrétne kontakty formovali jeho pohľad na kresťanstvo? Napísal by o ospravedlivení alebo o vzťahu evanjelia k zákonu, ak by to nebol židovský problém, s ktorým sa stretol? Skutočný význam možnosti univerzálnej kresťanskej spásy sa Pavlovi pravdepodobne rozjasnil postupne ako pracoval so židmi, ktorí odmietli prijať jeho poslanstvo a s pohanmi, ktorí o toto poslanstvo dbali. Z jeho skorších listov vidno uvedenie si privilegovanej pozície jeho bratov židov v Božom pláne spásy (1Sol 2,7-13; Rim 1,16; 2,9-10).

Problémy s ktorými sa Pavol stretol pri zakladaní a spravovaní jednotlivých cirkví takmer isto vplývali na jeho postupnú informovanosť o tom, čo „Cirkev“ znamenala v transcendentnom, univerzálnom zmysle. K jeho apoštolskej skúsenosti treba pripočítať veľa kontaktov s helenistickým svetom, s ktorým sa stretol v rôznych štádiách svojho ohlasovania (1Kor 8,5; 10,20-21).

Záver

Čokoľvek Pavol zdedil zo svojho židovského pozadia, zo svojich kontaktov s helenizmom a čokoľvek neskôr odvodil z tradície prvotnej Cirkvi a svojej vlastnej misionárskej aktivity, všetko bolo jedinečne transformované jeho náhľadom do tajomstva Krista blízko Damasku.

Štefan Novotný, spracoval oMZ.

Svätý mučeník Justín Filozof a společníci – 1. jún

Justín sa narodil okolo roka 105 vo Flavia Neapolis, teda v meste postavenom neďaleko niekdajšieho Sichemu, hlavného mesta Samaritánov (dnešný Nablus v Izraeli). Jeho rodičia, podobne ako prevažná väčšina ostatných obyvateľov Flavia Neapolis, boli pohanovia gréckeho pôvodu.

Justín sa vyznačoval bystrým rozumom, láskou k vede a horlivou túžbou po poznaní pravdy. Vďaka vynikajúcim školám, usilovnosti a talentu sa stal jedným z najpoprednejších filozofov. Takmer dokonale sa vyznal vo všetkých významných filozofických smeroch svojej doby, predovšetkým v náukách stoikov, peripatetikov, pytagorejcov a platonikov. Dospel však k záveru, že ani jedna z nich nedáva človekovi spoznať pravdu, preto sa jeho srdce nenapĺňalo pokojom a usilovne hľadal ďalej.

Keď sa raz prechádzal pri pobreží ďaleko za mestom a rozmýšľal, ako nájsť cestu k poznaniu pravdy, stretol tajomného starca a vstúpil s ním do rozhovoru. Po dlhej diskusii mu starec predstavil kresťanské učenie a poradil mu hľadať pravdu v knihách svätých prorokov, nie v ľudských dielach. „Ale predovšetkým,“ povedal starec, „horlivo sa modli k Bohu, aby ti otvoril dvere k Svetlu. Nikto nemôže pochopiť pravdu, ak mu nedá chápaivosť sám Boh, ktorý ju odhaľuje každému, kto ho hľadá s modlitbou a láskou.“

V tridsiatom roku svojho života prijal Justín svätý krst a odvtedy všetky svoje schopnosti a

bohaté vedomosti zasvätil ohlasovaniu Kristovho evanjelia. Bol totiž presvedčený, že „kto môže ohlasovať Pravdu, a neohlasuje, bude Bohom odsúdený.“ Samozrejme, Justín sa sústredil najmä na vzdelancov. Prestaňoval sa do Ríma a tam otvoril školu, v ktorej vyučoval „jedinú spoľahlivú a upotrebitelnú filozofiu“ – kresťanstvo. K viere vo vteleného Božieho Syna priviedol mnohých pohanov a nemalo prispel aj k boju proti bludným formám kresťanstva. Samozrejme, získal si aj mnohých nepriateľov, napríklad Krescenta, ktorého pri verejných diskusiách zakaždým usvedčil zo zastávania chybných názorov a zahabil. Ako totiž sám píše: „Tak som zvyknutý, že pri svojich diskusiách hovorím vždy pravdu bez strachu a ohľadov, hoci by ma mali rozsekať v tej istej chvíli na malé kúsky.“

Okolo roku 155, keď cisár Antonius Pius (138 - 161) začal prenasledovanie kresťanov, Justín osobne mu odovzdal svoj spis Apológia napísaný na obranu „nespravodlivo nenávidených a prenasledovaných kresťanov“. Apológia urobila na cisára taký hlboký dojem, že pod jej vplyvom prenasledovania ukončil.

V Efeze diskutoval Justín aj s istým židom Tryfónom. Pravdepodobne ide o Tarfona, najslávnejšieho rabína svojej doby, ktorý sa často spomína v Talmude. Na základe starozákonných prorockých spisov mu Justín dokazoval pravdivosť kresťanskej nauky. Literárne spracovanie tohto dialógu, veľmi rozsiahle, je obsahom ďalšieho zachovaného Justínovho spisu Dialóg so židom Tryfónom.

V roku 161, keď na cisársky trón zasadol Markus Aurélius (161 - 180), napísal Justín ďalšiu Apológiu, ktorú adresoval rímskemu senátu. Okrem iného v nej uvádza: „Očakávam, že aj ja budem prenasledovaný a ukrižovaný niektorými z tých, ktorých som menoval, alebo Krescentom - priateľom hluku a vystatovania.“ A naozaj, keď sa Justín vrátil do Ríma, Krescent - cisárov radca - predostrel proti nemu mnoho falošných obvinení pred rímskym súdom, takže ho uväznili, podrobili ťažkým mukám a okolo roka 166 sťali. Justínove sväte pozostatky odpočívajú v Ríme.

Spolu s Justínom zomreli rovnakou mučeníckou smrťou aj ďalší ôsmi kresťania, pretože odmietli priniesť obeť pohanským

bohom. Dodnes sa zachovali úradné spisy o ich vypočúvaní a smrti.

Okrem spomínaných diel napísal Justín počas svojho života mnoho ďalších, napríklad Úvahy o duši, Žalmista, Usvedčenie všetkých heréz, Proti Markionovi, Rozprava proti Grékom. Žiaľ, uvedené spisy sa nám nezachovali. Dobré však poznáme Justínovo dielo O vzkriesení, pretože často ho cituje vo svojich knihách náš prepodobný otec Ján Damaský

Prosme milosrdného Boha, aby daroval svätej Cirkvi čo najviac takých vzdelaných mužov a žien, akými boli svätý mučeník Justín Filozof a jeho společníci.

Prezaté z internetu, pripravil oMK.

Predstavujeme učiteľov Cirkvi - sv. Peter Damiani, biskup

Sv. Peter Damiani sa narodil v roku 1007 v Ravenne v severnom Taliansku v chudobnej rodine. Jeho príchod na svet nebol víťaný. Matka mala totiž už viacero detí a Petrov starší brat jej to vyčítal. Sťažoval sa, že ostatní budú mať malé dedičstvo. Matka na malého Petra úplne zanevrela. Nestarala sa o neho, nedávala mu od malička jesť, napokon ho odložila. Peter by bol zahynul od zimy a hladu, keby sa ho nebola ujala chudobná susedka, ktorá ho neskôr doniesla domov a matke dohovorela, že sa o neho nestará. Otec a matka skoro zomreli a Petra sa ujala staršia sestra Rosalinda. Potom si ho vzal k sebe starší brat, no ani tam sa Peter nemal dobre. Brat mu často robil výčitky, Peter sa nikdy nenajedol dosýta, o vzdelaní mohol len snívať. Najradšej pásol svine, tam mal aspoň pokoj. Po čase prišiel domov na návštevu starší brat Damiano, ktorý sa medzičasom stal kňazom. Keď videl, ako Peter biedne vyzerá, zobral si ho k sebe a otcovsky sa o neho staral. Poslal ho do školy do Ravenny, Faenzy a Parmy. Hovorí sa, že s vďačnosťou k nemu sa Peter potom nazýval Damiani.

Po ukončení štúdií sa stal učiteľom slobodných umení. Získal slávu a bohatstvo, ale to ho neuspokojilo. Stále žil nábožným životom, zapieral sa, postil, zriekal sa spánku, pod šatami nosil pás z konskej srsti. Zaoberal sa myšlienkou vstúpiť do kláštora. Okolo roku 1035 to aj urobil. Vstúpil do pustovníckeho kláštora Fone Avellana pri Gubbii (severne od Perugia). Viedol sa tam veľmi prísny život – podľa reguly sv. Romualda. On však miloval chudobu, nosieval veľmi jednoduchý odev, bol na slovo poslušný. Zaoberal sa modlitbou a čítaním Sv. Písma. Keďže bol vzdelaný vyučoval svojich spolubratov aj v okolitých kláštoroch. Po dvoch rokoch si ho zvolili za opáta. Stále zostal jednoduchým mníchom, bol prísny k sebe, ale aj k druhým. Napísal niekoľko komentárov k rehoľným pravidlám a snažil sa, aby mnisi viedli zodpovedný a svätý život. Mnohí to aj robili podľa jeho príkladu. Tak sa stal reformátorom kláštorného života. Mimo kláštora bojoval najmä proti svätokupectvu a iným neporiadkom, ktoré vtedy vládli. Nešetřil nikoho. Či to bol kňaz, biskup, kniežata, ba dokonca písal aj pápežovi. Napísal spisy, v ktorých vykresľuje neduhu a chyby kňazstva, vieroučné a mravoučné spisy, životopisy, kázne a modlitby, epigramy i básne.

Pápež Štefan X. ho roku 1058 vymenoval za biskupa a kardinála v Ostii. Peter sa nepotešil, rád by bol zostal jednoduchým mníchom. No podriadil sa vôli pápeža. V Ostii účinkoval 15 rokov. Pápež ho potom povolal na iné dielo. Mal ísť do Milána, kde bol v tom čase veľký neporiadok. Vládla tam simónia (svätokupectvo) – cirkevné úrady sa kupovali za peniaze. Pápež chcel, aby mu Peter pomohol odstrániť tento neduh. Napriek prvotnej vzbure proti nemu sa to Petrovi nakoniec podarilo. Dosiahol u milánskych previnilcov, že sľúbili, že sa toho budú naďalej chrániť. Peter viackrát prosil pápeža, aby ho zbavil úradu. Naveľa mu pápež dal povolenie a Peter sa s veľkou radosťou vrátil do svojho avellánskeho kláštora, kde žil vo veľkej prísnoti a jednoduchosti. No zanedlho mu pápež znova dal úlohu, aby usporiadal veci v montecassinskom a clunyjskom kláštore. Navštívil aj nemeckého cisára Henricha IV., ktorý odohnal svoju manželku Bertu. Nakoniec zašiel do Ravenny,

